

SVETLOPISNA
KNJIŽNICA
V CELJU

RAUDARA

GLASILO KOLEKTIVA REK VELENJE

LETO VIII ČETRTEK, 28. NOVEMBRA 1974 ŠT. 11

**ZA DAN
REPUBLIKE**

"29. novembra 1943, na drugem zasedanju v Jajcu, je AVNOJ potrdil težnjo naših narodov, da bodo enakopravni v Jugoslaviji ... AVNOJ je dejansko pomenil tudi pogodbo med našimi narodi, ki so si tedaj s svojim lastnim orožjem izvojevali možnost, da enotni zasedajo v Jajcu. To je bila pogodba naših narodov, da prostovoljno ostanejo v skupni državi, s pogojem, da bo ta država res zgrajena na enakopravnosti, to je, da bo zgrajena na federativnem načelu." (Kardelj, Pot nove Jugoslavije)

Na dan druge obletnice zasedanja Avnoja v Jajcu:
V Beogradu, na zasedanju prve ustavodajne skupščine v zgodovini naših narodov in narodnosti - v katero so neglede na spol, versko, politično na nacionalno pripadnost svobodno volili vsi nad 18 let stari prebivalci naše dežele - maršal Tito podpisuje deklaracijo o proglasitvi republike

Nova ustava je izraz poti, ki smo jo prehodili v dosežanjem razvoju, poti, ki ima za seboj tako pomembne mejnike kot sta, denimo, vsa globoka družbena preobrazba v teku osvobodilnega boja in pa uvedba delavskega samoupravljanja kot edine, bistvene in nespremenljive oblike družbenega razvoja Jugoslavije.

Tisto, kar je stržen nove ustave, je vsekakor zagotovilo, da je neposredni proizvajalec edini in poglavitni gospodar vsega svojega dela in vseh sadov svojega dela. Ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela in preobnova vseh oblastvenih teles, katerih jedra so delegacije delovnih ljudi kot predstavniki delovnih organizacij in krajevnih skupnosti, pomeni v resnici odločilen preobrat v družbeni stvarnosti Jugoslavije. Šele z novo ustavo je sistem samoupravljanja in z njim pravica samoupravljalcev segla na prav vsa področja družbenega in gospodarskega pa tudi vsega drugega življenja.

Ustanovitev samoupravnih interesnih skupnosti pomeni v smislu ustave takšno dograditev samoupravnega sistema, ki združuje v rokah neposrednega proizvajalca skrb in odgovornost za vsa področja življenja. Šele s tem se taka področja, ki so zunaj gospodarstva, kot je kultura, prosveta, zdravstvo in vsa druga, jemljejo iz rok raznih skupin in prehajajo neposredno v roke samoupravljalcev, kot se vsa vprašanja in odnosi urejajo na temelju samoupravnega dogovarjanja ..." (Drago Košmrlj, Nova ustava - Prešernov koledar 1975)

Srečen praznik vsem delavkam in delavcem Rudarsko-elektro-energetskega kombinata!

★

V imenu sindikata, organizacije mladib, samoupravnih organov ter komunistov BEK Ivo Kadliček, Franc Avberšek, Jozo Aljaž in Mirko Bizjak ter Ivo Drev

Celje - skladišče
D-Per
65/1974
5000013528,11
COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

SREČNO

OSMI KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Začetek kongresa

Vrhunec pričakovanja na 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije se je kazal že v sredo in še posebej na prvi dan kongresa v četrtek zjutraj, 7. novembra - slavnostno Celje; zastave, cvetje, godba na pihala. Praznik. Vseposod so se že v sredo v uradnih in ostalih prostorih zbirale večje ali manjše skupine delegatov in povsod je tekla beseda samo o kongresu: kakšni bodo njegovi sklepi, itd. V četrtek natančno ob 9. uri pa so delegati do zadnjega koticčka napolnili kongresno, unionsko dvorano. Ob veličastnem zboru delegatov nad 600 tisoč članov slovenskih sindikatov je iz polnih prs za uvod donela Internacionala kot pozdrav mogočni volji delavskega razreda, volji nas vseh v naši samoupravni socialistični družbi. Kongres je v nadaljevanju zares potrdil in dokončno oblikoval statutarni dogovor slovenskih sindikatov in njihove zveze ter sklepe, ki so jih dejansko oblikovali člani sindikatov že nekaj mesecev v svojih pripravah na kongres, ko so vse predloženo gradivo pregledali in ga s svojimi predlogi popravljali in dopolnjevali.

Pomen kongresa so potrdili še mnogi gostje in predstavniki sindikalnih organizacij iz vseh naših bratskih republik in obeh pokrajin ter Zveze sindikatov Jugoslavije. Še s posebnim navdušenjem so delegati pozdravili v svoji sredini najbolj ugledne predstavnike naše družbe: Franca Leskoška-Luko, Sergeja Kraigherja, Franceta Popita, Mitjo Ribičiča, Marjana Breclija, Lidijo Šentjurc, Andreja Marinca, Janka Rudolfa, Ljuba Jasniča, Franca Tavčarja-Roka.

Prisrčno so delegati sprejeli tudi goste - predstavnike sindikata naših delavcev, zaposlenih v Avstriji in Nemčiji, predstavnike avstrijske zveze sindikatov in delavskih zbornic Koroške in Štajerske, predstavnike treh italijanskih sindikalnih konfederacij, Generalne konfederacije dela Italije, Italijanske konfederacije delavskih sindikatov in Italijanske Unije dela iz dežel Furlanije - Julijske Krajine, Emilie-Romagne in Veneta. Predstavnikom avstrijskih in italijanskih sindikatov se je predsednik Barborič še posebej zahvalil, da so se odzvali vabilu, ker si ob tem lahko tolmačimo njihovo prisotnost na našem kongresu kot odraz pripravljenosti delavskih množic in široke demokratične javnosti njihovih dežel, da prispevajo k ustvarjalnemu in enakopravnemu sodelovanju med narodi in državami in s tem tudi k popolni uresničitvi pravic naših narodnostnih skupnosti v sosednjih državah. Predsednik ZSS jim je zagotovil našo iskreno solidarnost z njihovim bojem za razredno in socialno enakost proti fašizmu, za mir, demokracijo in socializem.

Posebej je pozdravil številne novinarje, saj se je zbralo veliko nad sto poročevalcev iz vse naše države.

Z enominutnim molkom so delegati počastili spomin na člane sindikatov, ki so umrli med 7. in 8. kongresom ZSS.

Ko je za tem soglasno izvoljeno predsedstvo prevzelo svojo dolžnost, so delegati sprejeli poslovnik kongresa in izvolili kongresne organe: verifikacijski odbor, odbor za sklepe, odbor za pripravo sklepa o razglasitvi statutarnega dogovora in kandidacijski odbor. Za tem pa še predsednike in člane predsedstev kongresnih komisij: komisije za nadaljnji razvoj samoupravljanja, komisije za dohodek in njegovo delitev, komisije za družbeni standard in socialno varnost ter komisije za organiziranost in razvoj sindikatov.

V nadaljevanju je predsednik Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič v svojem uvodnem referatu načel vprašanje nalog sindikatov pri uresničevanju vodilne vloge delavskega razreda.

(Kongresni bilten - JR)

Osrednji del kongresa

- Poročilo Janeza Barboriča
- Govor Franca Popita
- Delo v štirih kongresnih komisijah
- Razprava in sklepanje o predlogih kongresnih sklepov
- Razglasitev sprejema statutarnega dogovora
- Razrešnica staremu republiškem svetu in nadzornemu odboru Zveze sindikatov Slovenije ter izvolitev oziroma razglas izvolitve novega republiškega sveta in nadzornega odbora
- Izvolitev delegacije ZSS za VII. kongres ZSJ
- Izvolitev tovariša Tita za častnega predsednika Zveze sindikatov Slovenije

Aktualni odlomki iz poročila Janeza Barboriča in govora Franca Popita

Janez Barborič

- o bistvu negativnih pojavov v naši družbi:

Delavci so bolj redko govorili o birokratizmu, tehnokratizmu, etatizmu in vseh drugih -izmih. Toliko bolj pa so razmišljali in iskali odgovore na vprašanja stvarnih družbenih odnosov, ki jih cela vrsta -izmov besedno izraža. Nismo bili vedno sposobni dojeti "nerazumevanja" delavcev, njihove kritike in predlogov, ko so samoniklo, brez velikih besed izražali svoje odpore proti rešitvam in idejno zgrešenim težnjam. Tako so postavljali vprašanja in dileme:

- ali je določanje nosilcev gospodarskega razvoja v Sloveniji na podjetniško-lastniških osnovah v skladu s samoupravnim položajem delavcev in ali to ne bo pomenilo gospodstva nad ljudmi in denarjem?
- ali je res mogoče, da bomo Slovenci dovolj bogati z razvito trgovino in dobrimi trgovci? Ali res nič več ne bomo delali na težkih delovnih mestih in pod zemljo? Dvomimo, da nas bo industrija rešila sestavljanja, dodelave in zavijanja (pakiranja); ...
- vaše polemike o tem, katera politična organizacija je kaj storila, nas niti ne bi toliko zanimalo, če to ne bi škodovalo naši enotnosti in uspešnosti naših političnih akcij. Vemo, da brez enotnosti in naklonjenosti dela ne

S kongresnih razprav v komisijah - Naš delegat Branko Brišnik iz TOZD TEŠ o ekonomskem položaju elektrogospodarstva in posebej o problemih REK - TOZD TEŠ. Foto T. Tavčar

bomo kaj prida več dosegli, razen poplave dobro napisanih sklepov, ki nam jih že sicer ne manjka; ...

- smo za povezovanje z drugimi organizacijami združenega dela kjerkoli v Jugoslaviji, ker vemo, da bomo tako bolj smotno vlagali družbeno sredstva in delo. Počasi se premikamo in nismo še kos tistim, ki so si prilastili oblast nad odločanjem in ki nam le posredujejo informacije.

- o osnovnih nalogah sindikatov pri razvijanju socialističnih samoupravnih odnosov:

(Samoupravljanje v združenem delu)

... Dosedanje povezovanje v gospodarstvu kar očitno kaže, da ostajajo zunaj sporazumov o združevanju tisti, ki so bolj ali najbolj akumulativni. Med temi so povečini taki, ki se do tega niso dokopali le s svojim delom; to so delovne organizacije s specializirano proizvodnjo, tudi z monopolom ali celo z vložnim družbenim minulim delom. Tak odnos do povezovanja, razen častnih izjem, kaže tudi trgovina in še posebej veletrgovina. V vseh teh še vedno prevladuje prepričanje, da je povezovanje odveč, dokler jim gre dobro. Še več, zaradi nepopolnih in tendencioznih obvestil o integracijah so se v posameznih primerih delavci v takih "bogatejših organizacijah" celo na referendumih izrekli proti povezovanju v sestavljene organizacije. Kratkovidna politika in brezperspektivnost sta posledica razpoloženj, ki so jih delavcem uspeli vcepiti nosilci grupno-lastniških in podjetniško oblastnih pogledov na samoupravljanje in na družbene ter ekonomske odnose ...

(Nekaj o povezovanju združenega dela v interesne skupnosti)

... V skladu z že sprejetimi političnimi dogovori ne bomo dopustili popačenih in polovično izpeljanih delegatskih razmerij pri organiziranju interesnih skupnosti.

Vzajemnost in solidarnost bomo razvijali naprej; v posa-

meznih primerih pa se bomo posebej opredeljevali do ponujenih rešitev. Pri tem nam bodo izhodišče sklepi, ki jih bomo za področje socialne varnosti sprejeli na tem kongresu.

Na drugem kongresu samoupravljalcev smo predlagali današnji interesni skupnosti podobne rešitve za urejanje odnosov v elektrogospodarstvu. Predlog smo poskušali doma tudi uveljaviti, toda bili smo označeni kot sanjači - metafiziki. Danes so takšni odnosi vsaj po obliki že stvarnost za nekaj področij gospodarstva, ki so posebnega družbenega pomena. Čakajo pa nas še velike naloge, da bi presegli podjetniško zaprtost, lastniško obnašanje in čakanje na državno urejanje. Še zlasti nismo zadovoljni s stopnjo uresničenja temeljnih predpostavk, na katerih in zaradi katerih smo te interesne skupnosti ustanovili. Pri tem mislimo med drugim na vlogo interesnih skupnosti pri načrtnem usmerjanju razširjene reprodukcije, vključno z razmerji cen.

Franca Popit

- o nalogah komunistov v sindikatih:

Komunisti, ki delate v sindikatih, se morate bojevati za uveljavitev takšne politike našega gospodarstva in družbenega razvoja, ki se bo v celoti skladala z interesi združenega dela. Bojevati se morate za to, da bo postalo delo edina podlaga za delitev dohodkov in osebnih dohodkov. Bojevati se morate za tak način delitve osebnih dohodkov, ki bo spodbujal delovno vnašo, delovne sposobnosti, ki bo priganjal k boljši organizaciji dela, k dobro premišljenemu gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Hkrati se morate bojevati tudi proti stališčem posameznikov, ki vse razlike med dohodki organizacij združenega dela pripisujejo izključno delovnemu prispevku delavcev v teh organizacijah, čeprav izvirajo tudi iz različnih pogojev za delo in ustvarjanje dohodka. Prav zaradi takšne delitve nastajajo ekonomsko neutemeljene in neupravičene socialne razlike. Takšna delitev lahko pripelje le do privatiziranja družbenih sredstev, ki naj bi sicer krepila materialno podlago združenega dela. Sindikati in še zlasti komunisti v njih se morate bojevati za odnose enakopravnosti in solidarnosti delavcev, ki ustrezajo družbeni naravi dela in družbeni lastnini. Določene razlike v osebnih dohodkih delavcev, zasnovane na prispevku v skupnem delu, morajo biti podlaga za uresničevanje skupnih interesov, ne pa za ustvarjanje osebnih privilegijev enih delavcev na račun drugih ...

Delo v štirih kongresnih komisijah

Delo kongresa je bilo oba dni v celoti plenarno (vsi delegati in drugi kongresniki skupaj), le komisije za sklepe kongresa (gre za sklepe, o osnutku katerih smo razpravljali tudi na predkongresnih članskih sestankih OOS REK - Informator, št. 39, 11. oktober 1974) so delale ločeno, in sicer

- komisija za nadaljnji razvoj samoupravljanja (predsednik Ivan Kukovec, sekretar republiškega sveta ZSS za samoupravljanje, v 5-članskem predsedstvu, pa tudi delegat iz občine Velenje: Marija Bole, učiteljica iz osnovne šole Bratov Letonja iz Šmartna ob Paki);
- komisija za dohodek in njegovo delitev (predsednik Rudi Koprivnik, dipl.gradbeni inženir iz Ljubljane - pri delu te komisije aktiven tudi naš delegat Branko Brišnik iz TOZD TEŠ in delegat GIP Vegrad - Ignac Hanžič);
- komisija za družbeni standard in socialno varnost (predsednik Vinko Kastelic, dipl.pravnik iz Ljubljane - pri delu te komisije so iz občine Velenje sodelovali: naš delegat iz TOZD RLV - Franc Miklavčič, Franc Malenšek - delegat RŠC, in Milena Novak - delegat TGO Gorenje Velenje); in
- komisija za organiziranost in razvoj sindikatov (predsednik Jože Pečnik, višji prometni tehnik iz Ljubljane, pri delu te komisije pa je iz občine Velenje sodeloval Valter Cimperc - delegat TGO Gorenje Velenje).

Prispevek obeh delegatov REK k delu kongresnih komisij

Branko Brišnik iz TOZD TEŠ

Kot delegat iz REK Velenje - TOZD termoelektrarna Šoštanj, ki je eden od glavnih dobaviteljev električne energije slovenskim potrošnikom, želim spregovoriti o neresnem ekonomskem položaju naše TOZD oziroma o neresnem ekonomskem stanju celotnega slovenskega elektrogospodarstva ter njegovih posledicah.

Slovensko elektrogospodarstvo že nekaj let zaporedoma zaradi administrativno določene cene kWh, ki ni pokrivala in ne pokriva naraščajočih stroškov proizvodnje, zlasti energetskega goriva, posluje z izgubo. To izgubo je doslej na različne načine pokrivala republika, toda za preteklo leto je ostalo nepokritih še 76 milijonov din.

Poleg izgube, ki se prenaša iz preteklega leta, se naša ekonomska situacija slabša tudi v letošnjem letu, in sicer

1. zaradi večanja izgube (za devetmesečno obdobje znaša izguba elektrogospodarstva kar 160 milijonov din) kakor tudi
2. zaradi slabšanja likvidnosti oziroma nezmožnosti plačevanja zapadlih obveznosti, kar je razvidno iz naslednjih podatkov:

TOZD termoelektrarna Šoštanj je na dan 30. 9. 1974 imela približno 249 milijonov din terjatev in približno 90 milijonov din dolgov.

Primanjkljaj likvidnih sredstev je posledica nerešenega vprašanja obratnih sredstev in pokrivanja izgub elektrogospodarstva Slovenije, ki se rešuje od leta 1971. Pomanjkanje ustreznih likvidnih sredstev je posledica neplačanih izgub iz preteklih let in nezmožnosti elektrogospodarstva, da bi od leta 1965 dalje lahko iz svoje akumulacije povečevala obratna sredstva.

Posledice tega nerešenega vprašanja so se nujno odrazile v TOZD TEŠ zaradi velike proizvodnje (ta krije okoli 45 % porabe električne energije v SRS) ter velikih potreb po zalogah goriva in ostalih pomožnih materialov ter visokih anuitetnih odplačil.

novnim načelom delitve dohodka po vložnem delu, ter da se že v samem ekonomskem sistemu odvrne sedaj stalna bojazen nezmožnosti plačila rudnikom za izdobljeno energijsko gorivo in - ne nazadnje - zato, da bi delavci elektrogospodarstva lahko z družbeno dogovorjenim ostankom dohodka v smislu zakona o elektrogospodarstvu samostojno odločali ob upoštevanju splošno priznanih načel in kriterijev ter specifičnih potreb posameznih krajev, kjer TOZD elektrogospodarstva delujejo!

S to problematiko želim seznaniti delegate kongresa ne samo zaradi ekonomskega položaja svoje TOZD, temveč tudi zato, ker se v takšnem ekonomskem stanju nahaja celotno elektrogospodarstvo Slovenije (proizvodnja in prenos električne energije) že vrsto let in, ne nazadnje, zato, ker se to stanje direktno reflektira tudi pri naših dobaviteljih premoga, kjer že itak obstajajo problemi pomanjkanja delovne sile.

Poleg tega depresirana prodajna cena električne energije stimulira k iracionalnemu trošenju tako pomembnega in omejenega energetskega vira in se s tem povzroča narodno gospodarska škoda.

Zaradi akutnega ekonomskega položaja elektrogospodarstva in navedenih posledic predlagam kongresu, da se pri oblikovanju sklepov določi tudi naloga sindikatov Slovenije za čim prejšnjo rešitev navedenih problemov.

primer, v velenjskem rudniku zamenja letno kar tretjina kolektiva. To povzroča ne le precejšnje kadrovske probleme, ampak tudi ogromne materialne stroške. Rudarsko delo kljub nekaterim ugodnostim, ki jih družba s težavo priznava rudarjem, ni več privlačno. Odhajajo predvsem mladi kvalificirani ljudje.

Pri uvajanju sodobne mehanizacije v premogovnike, brez katere si ob kadrovskih problemih ne moremo zamišljati visoke proizvodnje, smo v zaostanku vsaj za pet let.

Težave nastopajo predvsem zaradi predolgih dobavnih rokov ter prepočasnega odobranja deviznih posojil za nakup mehanizacije, ki je doma ne proizvajamo. Carine za uvoz te opreme so previsoke, cene pa rastejo letno za 20 do 30 %.

Nadurno delo ne more trajati v nedogled, saj prekomerno izčrpava ljudi. Poleg tega izhajajo iz nadurnega dela še ostale težave. Zaradi višjih zaslužkov so delavci izgubili otroške dodatke, oziroma morajo plačevati višje prispevke za otroško varstvo. Po drugi strani nadurno delo v veliki meri bremeni akumulacijo, saj je tona premoga, proizvedenega v nadurah, plačana enako kot tona, nakopana v 42-urnem delovnem tednu, čeprav je prva dražja za 50 %.

Tisti, ki jim dobivljamo premog, so zaradi gospodarskih razmer v energetiki plačilno nesposobni, zaradi česar se tudi mi srečujemo z nelikvidnostjo. Cena premoga še vedno ne zagotavlja normalne akumulacije in razširjene reprodukcije.

Za reševanje naštetih problemov smo rudarji predlagali vrsto rešitev, za katere pa je bilo vsaj do sedaj premalo posluha. Kljub temu, da so bili na prvi konferenci rudarjev Jugoslavije sredi lanskega leta v Beogradu že sprejeti nekateri konkretni sklepi, se reševanje teh problemov skorajda ni premaknilo z mrtve točke.

Predlagali smo, da bi se opravičili služenja vojaškega roka vsi tisti, ki se obvežejo, da bodo vsaj 10 let delali v rudarstvu. S tem bi preprečili, da bi mladi kvalificirani kopači po odsluženju vojaškega roka odhajali v druge industrijske panoge, kot se to dogaja sedaj.

Vojaške večine, ki si jih morajo pridobiti vojaški obvezniki, bi lahko v tem primeru nadoknadili z vajami v okviru enot teritorialne obrambe, v okviru rednih vojaških vaj, zlasti pa z intenzivnejšim in širšim programom predvojaške vzgoje v poklicni rudarski šoli.

Pripomniti moram, da ima večina vzhodnih socialističnih držav te probleme urejene in da zaradi tega pri njihni pomanjkanju delovne sile v rudarstvu.

Prav tako bi bilo potrebno zakonsko urediti, da bi se praktični del učne dobe učencev v rudarstvu štel v delovno dobo in pokojninsko osnovo. To utemeljujejo predvsem s tem, da morajo učenci praktični del pouka prebiti v enakih pogojih kot rudarji (podzemno delo, metanska jama, fizični napor).

Da bi pospešili uvajanje mehanizacije v rudniku, bi bilo treba zmanjšati carinske stopnje za uvoz rudarske opreme, ki je doma ne proizvajamo. Ta predlog je sicer že zajet v resoluciji o dolgoročnem razvoju energetike Jugoslavije, vendar je dolžnost sindikatov, da ta sklep čim preje uresničimo v praksi in s tem vsaj deloma popravimo zamujeno.

Vzporedno z gornjo akcijo bi se morali dogovoriti, da bo energetika kot dejavnost posebnega družbenega pomena imela prednost pri nabavi razne opreme in reprodukcijskega materiala, ki ga proizvajamo doma, saj je potrebno na to opremo čakati tudi po leto dni in več ali pa je sploh ni mogoče dobiti. V tej zvezi velja poudariti tudi zahtevo, da bi energetika morala imeti prednost pri deviznih in drugih posojilih za modernizacijo proizvodnje in tehnologije.

Menim, da bi o teh problemih moral spregovoriti kongres in tolikokrat predlagane ukrepe oceniti ter končno sprejeti ustrezne sklepe. Rudarji in delavci na področju energetike si sicer lahko zastavimo nalogo, da je potrebno produktivnost našega dela še povečati in poslovati še racionalneje, vendar je uspešnost naših prizadevanj odvisna od razumevanja celotne družbe in pravočasnega ukrepanja za rešitev naštetih problemov.

Kot dejavnost posebnega družbenega pomena bi energetika morala imeti drugačno družbeno vrednotenje.

Več iz dela komisij prihodnjič - tokrat pa še tole!

Sašo Rakar, Kranj:

Predlog za drugačno delitev sindikalne članarine

Delegat je v imenu konference delavcev kovinske industrije Kranjske in Jesenic ter v imenu delegatov za 8. kongres iz gorenjske regije predlagal, naj se 9. člen predloga o financiranju sindikatov spremeni. Predlog, ki ga posreduje, je v tem, naj se v prihodnje sindikalna članarina deli takole: 50 % za dejavnosti osnovnih organizacij sindikata in 50 % za dejavnosti občinskih, republiških in zveznih

Izza kongresnih razprav - (slika 1) Franc Miklavčič, prvi spredaj, in Branko Brišnik prijavljata delovnemu predsedniku na prvi dan kongresa, Ivanki Vrhovčak, svoja prispevka za razprave v komisijah • (Slika 2) Med dopoldanskim kongresnim odmorom prvega dne kongresa • (Slika 3) Delekatke mladih v kongresni sprejemnici pred slavnostnim začetkom kongresa • (Slika 4) V novinarskem centru kongresa, Tone Šeliga in Stane Vovk od Našega časa - v pogovoru s kolegico iz TAM Maribor. Foto (rb)

Tako TOZD TEŠ zaradi nelikvidnosti elektrogospodarstva ni mogla poravnati svojih obveznosti in ima svoj žiro račun blokiran že od 7. 10. dalje.

Posledice blokade se že odražajo v tem, da ne moremo zagotavljati potrebnih zalog materiala in rezervnih delov, da je ogroženo tekoče in investicijsko vzdrževanje (material, tuje usluge, tuja delovna sila), da je ogroženo izplačevanje osebnih dohodkov pri nas in v TOZD rudnik lignita Velenje, ki je naš glavni dobavitelj.

Ob takih ekonomskih pogojih, ko je ogrožena dobava repromateriala, je ogrožena tudi nemotena proizvodnja električne energije.

Smatramo, da je o tako zaskrbljujočem gospodarskem položaju elektrogospodarstva kot panoge posebnega družbenega pomena, od katere je odvisen hitrejši ali počasnejši gospodarski razvoj celotne družbe, treba spregovoriti tudi na našem kongresu, in sicer iz dveh razlogov:

1. Zato, da bi se vsa odprta vprašanja v tej panogi začela hitreje razreševati, in sicer na samoupravni osnovi, kot to določata nova ustava in zakon o elektrogospodarstvu Slovenije!

To pa pomeni, da mora biti cena električne energije posledica dejanskih in družbeno primarnih stroškov proizvodnje, in to taka, da bo v njeni ceni vsebovan tudi ostanek dohodka, ki bi omogočal vsaj delno pokrivanje naložb v elektroenergetске objekte in objekte primarnih virov energije, potrebnih za nemoteno in zanesljivo poslovanje elektrogospodarstva. Preostali potrebni del sredstev za pokrivanje razširjene reprodukcije se mora zbrati namesto dosedanjih zakonskih predpisov po samoupravni poti, in sicer z ustreznimi sporazumi, sklenjenimi med potrošniki električne energije.

2. Zato, da se bo delavcem elektrogospodarstva njihovo delo stimuliralo z dejanskim dohodkom, skladno z os-

Franc Miklavčič iz TOZD RLV

Rudarji smo zelo zainteresirani, da bi se sklepi 8. kongresa čim preje uresničili v praksi, zato smo skušali ob nalogah, ki jih vsebujejo, analizirati naše probleme, s katerimi se srečujemo skupno z delavci celotne energetike.

Smatramo, da smo v družbi kot celoti v razpravah o poglabljanju samoupravljanja in sprejemanju samoupravnih aktov posvetili veliko premalo pozornosti resničnim gospodarskim problemom. Zelo malo smo govorili o tem, da je predpogoj za hitrejši razvoj gospodarstva in družbenega standarda večja produktivnost, boljše delo in racionalnejše poslovanje. Naš razvoj je odvisen od tega, koliko bomo ustvarili, in iz tega morajo izhajati naše pravice.

Energetska kriza, ki je v lanskem letu z vso ostrino opozorila na nerešena vprašanja na področju preskrbe z energijo, nas je opozorila, kako kratkovidna in nenačrtna je bila naša energetska politika. Posledice takšne politike je utrpelo vse gospodarstvo. Rudarji smo si prizadevali, da bi te posledice vsaj deloma ublažili. Z nadurnim delom smo skušali nadoknaditi tisto, kar je bilo zamujena s prepočasnim razvojem energetske baze. Toda glavni problem pri hitrejšem razvoju rudarstva je ostala še nerešena, saj 5-letne zamude ni moč nadoknaditi v nekaj mesecih, prav tako pa tega problema ne morejo rešiti rudniki sami.

Dovolite mi, da na kratko orišem najbolj pereče probleme v premogovništvu!

Srečujemo se z zelo visoko stopnjo fluktuacije, saj se, na

organov sindikata.

Sam opozarja, da je to za 10% več v korist osnovnih organizacij, kakor je sicer predvideno v ustreznem dokumentu. Prepričan je, da je taka delitev potrebna in možna. Ker gre tudi za desetletje staro zahtevo, bi po njegovem tak predlog pravzaprav moral že biti v kongresnem materialu.

Delegat opozarja, da je zmotno mnenje, po katerem lahko osnovne organizacije svojo dejavnost financirajo še iz drugih virov (poleg deleža članarine). Take možnosti so ali majhne ali pa jih sploh ni.

Delegat je pri utemeljevanju svojega predloga opozoril zlasti na naslednje argumente:

- dejavnost osnovnih organizacij sindikata se povečuje;
- večje relativne in absolutne potrebe nastajajo tam, kjer ljudje delajo;
- na širših ravneh sindikalne organiziranosti naj bo manj institucionalizma, zato pa naj bodo bolj izrabljene druge družbene ustanove;
- nova organizacija - večja razvejanost;
- osnovne organizacije potrebujejo več sredstev za poklicno strokovno politično delo;
- sredstva so potrebna za kulturno, rekreativno in socialno dejavnost;
- občinski organi sindikatov so že doslej morali finančno pomagati posamičnim osnovnim organizacijam (s tem predlogom bi torej nepotrebno pretakanje sredstev odpadlo).

Delegat je mnenja, da bi osnovne organizacije s tem svoj finančni položaj popravile. Predlaga pa tudi, naj se vsi proračunski viški vračajo osnovnim organizacijam ali pa naj se iz njih oblikuje poseben solidarnostni sklad.

Končno predlaga, naj o tem predlogu razmislijo še drugi delegati. Analizo in možnosti za to naj opravijo strokovne službe, in sicer tako, da bi bilo predlog možno uveljaviti že s pričetkom prihodnjega leta.

Iz dela komisije
za organiziranost
in razvoj sindikatov

Za sklep tokratnega zapisa

Poziv kongresa napredni avstrijski javnosti

Na pobudo treh občinskih sindikalnih konferenc iz Celja delegati 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije sprejemamo izjavo, v kateri izražamo naše ogorčenje nad vsem, kar se danes dogaja s Slovenci na Koroškem. Glede na načela naše humanistične samoupravne socialistične družbe pozivamo napredno in demokratično javnost v Avstriji in vso njeno progresivno silo, še zlasti pa avstrijsko delavsko gibanje, naj storijo vse, kar je v njihovi moči in omogočijo popolno uresničitev avstrijske državne pogodbe, še posebej tistega dela pogodbe, ki zavezuje Avstrijo spoštovati pravice slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti.

Zaupamo naprednim in poštenim silam v Avstriji in zato pričakujemo, da bodo preprečile delovanje mračnjaskim, neonacističnim klikam, ki danes ogrožajo Slovence in Hrvate v Avstriji, jutri pa bodo ogrožale tudi vse njene demokratične pridobitve.

(Več o 8. kongresu ZSS
v prihodnji številki)

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega in ljubelega moža, očeta in starega očeta Franca Zidarna, ki je tragično preminil, se vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti v tako velikem številu in mu darovali jesensko cvetje, iskreno zahvaljujemo.

Še posebej pa smo hvaležni kolektivu REK Velenje za hitro pomoč in Rudarski godbi ter moškemu pevskemu zboru KAJUH Velenje za izvajanje žalostink kot tudi obema govnornikom, ki sta v svojih besedah izrazila veliko bol in sočutje z nami.

Žalujoci žena Marjana, sin Franci, Milan in Rado ter hčerka Kristina in ostalo sorodstvo

Tine Štajner

REKREACIJA - III. DEL

Kdaj se pojavlja prosti čas?

Že v prvem delu tega članka sem omenil, da se prosti čas, ki ga lahko aktivno porabimo za razne oblike rekreacije, pojavlja:

1. MED DELOVNIM ČASOM (ODMOROM)
2. ČEZ DAN (PRED IN ZLASTI PO DELU)
3. V PROSTIH SOBOTAH IN NEDELJAH
4. V ČASU LETNIH DOPUSTOV

Vsaka od teh oblik zahteva specifično obdelavo, glede na dane pogoje in interes. Zato bom samo površinsko nakažal možnost izrabe tega časa.

AKTIVNOSTI MED DELOVNIM ČASOM (V DELOVNEM ODMORU)

Na skoraj vseh delovnih mestih je uveden med polnim de-

Delovni počitek našega rudarja

lovnim časom polurni odmor. Toda, če se opazujemo med celotnim delovnim dnevom dalj časa, bomo opazili, da včasih domala vsi poleg tega polurnega napravimo še več odmorov, ki vsi skupaj skoraj zagotovo presega 30 minut na dan. Med delovnim dnevom torej lahko opazimo ritmično izmenjavanje dela in odmora. Na to pa je prej kot na "zabušavanje" treba gledati kot na nujno potrebo, da malce prekinemo z delom, se sprostimo, pretegnemo telo, menjamo tempo dela; z eno besedo - da si oddahnemo.

Sklep: poleg 30-minutnega odmora za vse, se med delovnim časom pojavlja še več individualnih odmorov! In zagotovo: če bomo poskušali organizirati telesno aktivnost med delom, naj nam bo osnovni cilj vedno - preprečevati utrujenost, nastalo med delom, in nezaželjene posledice dela ter kvarne vplive delovne okolice, se pravi, individualne delovne odmora.

Kakor vemo, je človek na katerem koli delovnem mestu podvržen pogojem, ki ga kaj hitro utrudijo. Ti so: enolično (monotono) delo, ponavljanje istih gibov, napet položaj telesa, hrup, slaba svetloba, nečist zrak itd. Vemo tudi, da so danes še takšna delovna mesta, kjer pride do utrujenosti predvsem zaradi tega, ker je delo skoro v celoti fizično, in utrujenost nastopi zgolj zaradi izčrpanosti mišic. Ko se utrujenost pojavi, to kaj hitro opazimo: gibi so počasni, zaspani, nervozni, izgubljajo pri hitrosti in moči, človek postane nezainteresiran za delo in pri najboljši volji ne more delati s stalnim učinkom. Primoran je zmanjšati delovni tempo - poleg tega dela napake. Postaja manj pazljiv in koncentriran, zaradi česar lažje pride tudi do nezgod pri delu.

Pri delavcih, ki opravljajo težka fizična dela (pri, denimo, rudarjih), pojav utrujenosti lahko razložimo z neza-

dostnim oskrbovanjem mišic s kisikom ali z nakopičenjem razpadnih produktov, se pravi, z izčrpanjem energetskih rezerv (sladkorja). To teorijo lahko zagovarjamo samo pri težkih fizičnih delavcih.

V moderni industrijski proizvodnji pa moramo znake utrujenosti iskati še drugje - predvsem v živčnem sistemu. Značilnosti dela v sodobnem proizvodnem procesu so takšne, da zelo hitro pride do utrujenosti živčnega sistema. Zanj so monotonost, stalna napetost in stalen tempo dela glavni faktorji. V bistvu se utrujenost živčnega sistema povezuje z mišično utrujenostjo. Znaki utrujenosti se navadno opazijo po 2 - 3 urah, močnejši pa po 4 - 5 urah.

30-minutni odmor navadno izkoristimo tako, da pojemo malico (15 - 20 minut). Ostali čas pa za razgovor in cigareto. Mnogo delavcev presedi odmor kar ob stroju ali mizi. Tak odmor pa je "pasiven", in ne bo mnogo pripomogel k odpravljanju utrujenosti. Pri nas je razširjena miselnost, naj bi za odmor ležali, počivali, skratka, opustili aktivnosti v celoti. Toda, okoli 50 let je poznan tudi "aktivni" odmor. Bistvo tega odmora je v tem, da se aktivnost spremeni tako, da zaposlimo tiste dele telesa, ki so med proizvodnim procesom pasivni.

Učinek aktivnega odmora je posebno koristen, če med odmorom zamenjamo delovno okolico, čeprav imajo nekateri glede tega pomisleke. Vendar, dejstvo je, da z aktivnim odmorom dvigujemo delovno sposobnost (izboljšanje cirkulacije krvi, intenzivnejše dihanje, svobodni in vsestranski gibi).

Ko uvajamo aktivni odmor, pa moramo upoštevati naslednje osnovne principe:

1. Odmor mora biti sprememba aktivnosti, katere namen je, da se odpočijemo in sprostimo.
2. Ne sme trajati predolgo, ker bi sicer lahko povzročil utrujenost in bi tako dosegli nasprotni cilj.
3. Aktivnosti med njim naj bodo umirjene.
4. Nanj je treba misliti takrat, ko se pojavijo prvi znaki utrujenosti.
5. Izvajati ga je treba v primerni higienski okolici.
6. Po njem se moramo umiriti in ponovno pripraviti za delo.

Tudi pri izbiri vaj med aktivnim odmorom upoštevamo podobne principe.

AKTIVNOSTI ČEZ DAN

Prosti čas, ki ga imamo po delu, je znatno daljši kot tisti med delom, in to je osnovni pogoj, da ta čas drugače izkoristimo in si pomagamo z različnimi oblikami rekreativnega dela.

Rekreativna aktivnost čez dan ima sledeče cilje:

1. na splošno dvigniti raven telesne kulture, izboljšati telesno in gibalno izobrazbo in skrbeti za pravilen telesni razvoj;
2. obdržati telesno sposobnost na zadovoljivi ravni, ohraniti zdravje, skrbeti za zdravo zabavo in odpraviti negativne posledice delovne okolice, kolikor se le da.

Z rekreativno aktivnostjo utrujenosti po delu neposredno sicer ne odpravimo, ker je pač vsaka telesna aktivnost takšna, da utruja, ampak z njo pomaknemo mejo utrujenosti zaradi dela navzgor, ker z redno vadbo izboljšujemo delovno kondicijo. To pa ne velja za vse ljudi, ampak predvsem za mlajše, medtem ko starejši ljudje s telesno aktivnostjo po delu ohranjajo delovne sposobnosti in si zavarujejo zdravje v najširšem smislu.

Oblike aktivnosti, ki jih izvajamo po delu, so lahko različne in so odvisne od cilja, ki ga želimo doseči, precej pa tudi od ljudi in materialnih pogojev.

Zastavljene cilje bomo najlažje dosegli s sistematično in redno vadbo. Ljudi pa razdelimo v interesne skupine, ki pod vodstvom instruktorjev vadijo po planu.

Čas po delu je primeren za trening tekmovalnih skupin ali za igranje tekem po programu, pa tudi za izvedbo svobodnih netekmovalnih aktivnosti z ostalimi člani. Prav tako pa lahko izvajamo tudi program športnih šol za posamezne aktivnosti. Poleg tega lahko realiziramo tečaje, ki smo jih planirali. Ker je telesna izobrazba širokega kroga naših ljudi še na zelo nizki stopnji, pa moramo pri vsem začeti z osnovnimi sestavinami posameznih aktivnosti in šele pozneje preiti na bolj zahtevne. Saj, le v tem primeru bomo lahko za določeno športno dejavnost zainteresirali veliko ljudi (recimo za odbojko). Lahko smo prepričani, da bodo ti ljudje telesni vadbi ostali tudi zvesti.

Tudi masovna tekmovanja in razne oblike delavskih športnih iger so zelo priljubljene in primerne za čas po delu, ker ravno pri tovrstnih aktivnostih raste v ljudeh želja za tehničnim in taktičnim športnim znanjem. To željo pa je treba vzbuditi in pravilno kanalizirati, da bi pozneje lahko ljudi usmerjali in pravilno specializirali.

V prostem času po delu lahko organiziramo tudi tekmovanja za športno značko, in to po internih pravilih.

Nekateri pa si lahko prosti čas po delu s pridom izpolnijo sami (lovci, ribiči, izletniki, planinci, na primer).

Odgovori na pripombe delavcev TOZD in DSSS v zvezi s predlogi njihovih samoupravnih sporazumov v združenem delu

Po sklepu delavskega sveta REK o rezultatih obravnave in sprejemih teh predlogov po TOZD in DSSS na sestankih njihovih SDS sredi septembra, sprejetem na njegovi 4. redni seji z dne 20. septembra, je IO za kadrovske in socialno politiko na svoji 8. redni seji z dne 12. oktobra dokončno proučil vse prejete pripombe delavcev TOZD in DSSS v zvezi s temi predlogi in daje nanje naslednje odgovore:

Odgovori na pripombe delavcev TOZD RLV

PRIPOMBA 1 - Pri določilih o letnem dopustu (člen 56 predloga sporazuma, v nadaljnjem besedilu pa: sporazuma - op. uredništva) glede priznane strokovne izobrazbe izenačiti delavce z nižjo, srednjo, višjo in visoko izobrazbo!

ODGOVOR - To ni mogoče, ker je stopnja izobrazbe merilo za povečanje dopusta.

PRIPOMBA 2 - (Zadeva člen 65 sporazuma) Zaradi bolezni bi delavec naj imel pravico, da dopust, če ga ni izkoristil, izkoristi v naslednjem letu!

ODGOVOR - Iz 27. člena Zveznega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu (op. uredništva - v nadaljnjem besedilu zvezni ZMRD, če gre za republiški zakon, pa republiški ZMRD) izhaja: "Delavec, ki nastopi letni dopust konec koledarskega leta, ga brez presledka nadaljuje tudi v naslednjem koledarskem letu, v primerih, ki jih določi republiški zakon, pa lahko izrabiti letni dopust v naslednjem letu." Republiški zakon pa določa, da se lahko izkoriščanje dopusta prenese v naslednje leto samo članom posadk morskih trgovskih ladij in delavcem v tujini. Torej, pripombe se ne more upoštevati.

PRIPOMBA 3 - Če ima delavec dopust oziroma prosti delovni čas zaradi nadurnega dela (41. člen sporazuma), se mu mora priznati 50 % za nadurno delo!

ODGOVOR - Ta pripomba se bo upoštevala v samoupravnem sporazumu o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov.

PRIPOMBA 4 - Invalidi, premeščeni v TOZD zunanji obrat, naj imajo dopust kot jamski delavci!

ODGOVOR - Dopust se po lestvici dopustov za jamske delavce določa samo za delavce, ki stalno delajo v jami. Invalidi dobijo glede na svojo invalidnost 3 dni dopusta.

PRIPOMBA 5 - Tabela "c", v 56. členu sporazuma se naj črta, ker je dovolj tabela "a"!

ODGOVOR - Tabela "c" se ne more črtati, ker nikakor ne zadošča tabela "a", saj tabeli urejata različne kriterije za povečanje dopusta. Vsak delavec z izobrazbo namreč ni na vodstvenem delovnem mestu, delavec z izobrazbo na vodstvenem delovnem mestu, pa ima posebne obveznosti in odgovornosti.

PRIPOMBA 6 - (Zadeva člen 61 sporazuma) Delavec naj ima pravico, da si sam izbere dopust do 10 dni!

ODGOVOR - Iz 72. člena bivšega temeljnega zakona o delovnih razmerjih je izhajalo, da ima delavec pravico, da izrabiti en dan dopusta tisti dan, ki ga sam določi. Niti zvezni niti republiški ZMRD pa ne določa niti te možnosti, kot je tudi ne prepoveduje.

PRIPOMBA 7 - Pri določilih o letnem dopustu glede priznane strokovne izobrazbe (člen 56 sporazuma) tudi NK delavcu 1 leto!

ODGOVOR - NK delavec ne more dobiti točke oziroma leta za povečanje dopusta, ker je pogoj strokovna izobrazba, ki pa je NK delavec nima.

PRIPOMBA 8 - (Zadeva člen 54 sporazuma) Vsak delavec, ki po 6 mesecih dela izkoristi dopust, mora po dopustu ostati v TOZD oziroma DSSS delovne organizacije REK do konca leta.

ODGOVOR - Ne moremo delavca prisiliti, da ostane v delovni organizaciji, če po šestih mesecih nepretrganega dela v REK izkoristi dopust: zakon daje delavcu pravico do izkoriščanja letnega dopusta, ko mu poteče v združenem delu določen čas nepretrganega dela, ki pa

ne more biti daljši kot 6 mesecev. Torej smo vzeli maksimum.

PRIPOMBA 9 - (Zadeva člen 57 sporazuma) Invalidi II. in III. kategorije naj imajo enako dni dopusta!

ODGOVOR - Pripomba se upošteva (dodatno 3 dni invalidom obeh kategorij), ker se po občinskem družbenem dogovoru za usklajevanje meril za razporejanje dohodka in za delitev OD za območje občine Velenje za obe kategoriji invalidov dopust enako poveča - za 3 dni.

PRIPOMBA 10 - V Informatorju objaviti, od kdaj velja ta samoupravni sporazum in od kdaj se lahko izkoriščajo dopusti po njem!

ODGOVOR - V 38. številki Informatorja z dne 9. okt. 1974, na strani 3, je bila objavljena informacija, da je več kot 2/3 delavcev vsake TOZD in DSSS soglašalo s predlaganim samoupravnim sporazumom.

Sporazum pa je stopil v veljavo že z dnem, ko je delavski svet TOZD ugotovil, da je več kot 2/3 delavcev v TOZD soglašalo oziroma podpisalo izjavo o soglašanju s predlaganim sporazumom, po obeh ZMRD pa se upoablja od dne, ko so izjave bile podpisane. Sicer pa to nakazuje že sporazum v svojem 147. členu.

PRIPOMBA 11 - V členu 111 sporazuma določno napisati, kaj se po 2 letih zbríše: opomin ali javni opomin!

ODGOVOR - Zbríše se tisti ukrep, ki je delavcu bil izrečen, se pravi, zbríše se opomin in javni opomin.

PRIPOMBA 12 - V 65. členu sporazuma namesto besede objektivnih, napisati neobjektivnih!

ODGOVOR - Ostati mora, kot je (objektivnih).

PRIPOMBA 13 - Zakaj mora biti za delavce DSSS poseben samoupravni sporazum?

ODGOVOR - Samoupravni sporazum je normativni akt, s katerim delavci urejajo medsebojne odnose v združenem delu v TOZD in DSSS. Zato morajo delavci v vsaki TOZD in DSSS imeti svoj sporazum za urejanje teh odnosov.

PRIPOMBA 14 - Kako je z dopusti za delavce, ki so zaradi bolezni premeščeni iz TOZD RLV v TOZD ZO?

ODGOVOR - Dopust se jim določa po lestvici za zunanje delavce, seveda če so premeščeni za nedoločen čas.

PRIPOMBA 15 - Zakaj je razlika v delovni dobi pri delavcih transporta?

ODGOVOR - Če se pripomba nanaša na zavarovalno dobo, ki se šteje s povečanjem, potem je pripomba glede na novi predlog delovnih mest, na katerih bi se zavarovalna doba štela s povečanjem, ki ga bomo v kratkem posredovali vodjem SDS, da v svojih skupinah o njem razpravljajo - brezpredmetna.

PRIPOMBA 16 - Kako je z dodatnim dopustom za borce NOV?

ODGOVOR - IO za kadrovske in socialno politiko je na

svoji 8. redni seji z dne 12. 10. 1974 sklenil:

Udeležencem NOV in internirancem pred 9. 9. 1943 pripada 30 dni dopusta, ne glede na delovno dobo, aktivnim udeležencem NOV in internirancem po 9. 9. 1943 pa se dopust po tem sporazumu poveča:

- udeležencem NOV in internirancem od 9. 9. 1943 dalje - za 3 dni;
- udeležencem NOV in internirancem od 1. 1. 1944 dalje - za 2 dni;
- udeležencem NOV in internirancem od vključno 1. 1. 1945 dalje - za 1 dan.

Odgovori na pripombe delavcev TOZD ESO

PRIPOMBA 1 - V 57. členu sporazuma je treba določila glede invalidov spremeniti tako, da bo imel invalid III. kategorije 3 dni, invalid II. kategorije pa 2 dni dodatnega dopusta.

ODGOVOR - Glej odgovor na pripombo 9 delavcev TOZD RLV.

PRIPOMBA 2 - V 56. členu sporazuma glede na merila za določanje dopusta dopolniti stopnje težavnosti dela v različnih delavnicah!

ODGOVOR - IO za kadrovske in socialno politiko je na svoji 8. redni seji z dne 12. 10. 1974 sklenil:

Služba za varnost pri delu naj ugotovi stopnje težavnosti dela v delavnicah posameznih TOZD, da bomo imeli podlago za odločanje o dopolnitvi člena 56 sporazuma v tej zvezi.

PRIPOMBA 3 - V 12. členu sporazuma spremeniti določilo, ki pravi, da je sporazum treba vročiti delavcu hkrati z obvestilom, da je sprejet, in sicer tako, da se sporazum vroči ob pričetku dela!

ODGOVOR - Sporazum se mora delavcu vročiti preje, da ga prebere in ugotovi, ali mu ustrezajo pravice in obveznosti, ki jih vsebuje, oziroma da lahko podpiše izjavo, da z njim soglašajo. S podpisom izjave o soglašanju s sporazumom pridobi lastnost delavca v združenem delu. V TOZD oziroma DSSS pa lahko začne delati šele po podpisu izjave, torej, ko je že pridobil lastnost delavca v združenem delu.

PRIPOMBA 4 - Člen 23 sporazuma je treba uskladiti s členom 15 in člen 32 s členom 36 sporazuma.

ODGOVOR - V členu 23 sporazuma se stavek "Takemu delavcu preneha delo v delovni organizaciji z dnem vročitve pismene ocene o uspehu tega dela." črta in nadomesti s stavkom "Takemu delavcu preneha delo v delovni organizaciji v 15 dneh po vročitvi pismene ocene oziroma pismenega obvestila o prenehanju lastnosti delavca v združenem delu."

PRIPOMBA 5 - V 72. členu sporazuma gre za zadeve, ki so splošnega pomena in v interesu delavcev TOZD ali

delovne organizacije, oziroma ali lahko odobri plačan dopust delavski svet TOZD?

ODGOVOR - IO za kadrovsko in socialno politiko je na svoji 8. redni seji z dne 12. 10. 1974 sklenil:

TOZD same odločajo o potrebah po svojih kadrih. Plačan dopust lahko odobri delavski svet tiste TOZD, v katere interesu je potreba po strokovnem kadru.

PRIPOMBA 6 - V členu 73 sporazuma bi bilo treba upoštevati tudi vodjo oddelka ali delavnice!

ODGOVOR - IO za kadrovsko in socialno politiko je na svoji 8. redni seji z dne 12. 10. 1974 sklenil:

73. člen samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev ostane nespremenjen.

PRIPOMBA 7 - V 1. odstavku 75. člena sporazuma zapisati "svoje invalide"!

ODGOVOR - Opomba se upošteva.

PRIPOMBA 8 - V sporazumu naj bo jasno določeno ali se sobote upoštevajo pri rednem letnem dopustu!

ODGOVOR - Dolžina letnega dopusta se v skladu z obema ZMRD izračunava v delovnih dneh. V TOZD, v katerih je vpeljan 5-dnevni delovni teden, se v skladu s 3. odstavkom 23. člena zveznega ZMRD šesti dan šteje za delovni dan, torej med dneve letnega dopusta.

PRIPOMBA 9 - V 40. členu sporazuma naj bo jasno določeno, če se nadurno delo upošteva pri pokojninski dobi!

ODGOVOR - Čas, ki ga je delavec prebil na delu prek polnega delovnega časa - razen v primeru 1. določbe člena 39 sporazuma (pristavek poleg bo vnešen v 1. odstavek člena 41 sporazuma), je poseben delovni pogoj, ki ga delavci v TOZD upoštevajo pri merilih, po katerih odmerjajo pravice, odvisne od dolžine delovnega časa.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji pa pri izračunavanju pokojninske osnove in denarnih nadomestilih iz invalidskega zavarovanja upošteva osebni dohodek, ki ga delavci premogovnikov dosežejo v delu prek polnega delovnega časa.

Odgovori na pripombe delavcev TOZD ZO

PRIPOMBA 1 - Za delavce, ki so delali v TOZD RLV, predno so se zaposlili v TOZD ZO, se naj pri odmeri dopusta upošteva beneficirana delovna doba!

ODGOVOR - Glej odgovor na pripombo 4 delavcev TOZD RLV!

PRIPOMBA 2 - Invalidi II. kategorije naj imajo 2, invalidi III. kategorije pa 3 dni dodatnega dopusta.

ODGOVOR - Glej odgovor na pripombo 9 delavcev TOZD

RLV.

PRIPOMBA 3 - Zadnji odstavek 81. člena v celoti črtati!

ODGOVOR - V celoti se črta drugi odstavek členov 81 in 82 sporazuma.

PRIPOMBA 4 - Glede na člen 57 sporazuma naj imajo invalidi nad 30 dni dopusta!

ODGOVOR - Iz 32. člena republiškega ZMRD izhaja, da traja letni dopust največ 30 delovnih dni, razen izjem, ki jih vsebujeta 2. in 5. odstavek 32. člena tega ZMRD in katere se nanašajo na delo v posebnih, zdravju izjemno škodljivih delovnih pogojih.

PRIPOMBA 5 - Za delavce v službi zavarovanja se naj prizna delo prek 42-urnega delovnega tedna za nujno, kot je delo pri jamski proizvodnji (v tem primeru njihovi OD ne bi bili obdavčeni)!

ODGOVOR - Tega ta sporazum ne more urejevati.

Odgovor na pripombo delavcev TOZD AP

PRIPOMBA - V členu 65 sporazuma jasno napisati, da delavec ne more izkoristiti dopusta v naslednjem letu, oziroma da se dopust ne more prenašati iz enega v drugo leto!

ODGOVOR - Glej odgovor na pripombo 2 delavcev TOZD RLV!

Odgovora na pripombi delavcev TOZD SG

PRIPOMBA 1 - V 56. členu sporazuma (delovni pogoji) upoštevati še čiščenje fekalij!

ODGOVOR - Pri delovnih pogojih - zunaj kot merilu za povečanje dopusta za čiščenje fekalij + 1 leto!

PRIPOMBA 2 - (Zadeva člen 56 sporazuma) Upoštevati delo servisne vodovodne skupine in delo hišnika v samskem domu!

ODGOVOR - Glej odgovor na pripombo 2 delavcev TOZD ESO!

Odgovor na pripombo delavcev TOZD DPG

PRIPOMBA - V sporazumu morajo biti določila, ki ure-

jajo pravice in dolžnosti delavcev s skrajšanim delovnim časom in sezonskih delavcev!

ODGOVOR - Pripomba se upošteva z uvedbo treh novih členov v sporazumu TOZD, in sicer členov 41.a, 42.a in 51.a.

41.a člen

Delavec, ki prebije na sezonskih delih brez presledka najmanj 4 mesece v letu in opravi pri tem več ur dela, kot znaša polni delovni čas za to dobo, lahko zahteva, da se mu opravljene ure dela preračunajo v delovne dni s polnim delovnim časom. Tako izračunani dnevi se štejejo v delovno dobo, kot da bi jih prebil na delu, vendar pa sme skupni delovni čas med letom dosegati delovno dobo največ 12 mesecev.

Čas, ki ga je delavec prebil na delu prek polnega delovnega časa in mu je priznan v delovno dobo v smislu prejšnjega odstavka tega člena, se ne more šteti za posebni delovni pogoj.

42.a člen

Zaradi posebnih značilnosti procesa in organizacije dela in proizvodnje oziroma storitev ali zaradi sezonskega dela se sme delovni čas razporediti tako, da v določenih obdobjih leta presega 7 ur dnevno (oziroma kolikor je določeno v členu 43 tega sporazuma), s pogojem, da je v preostalih obdobjih leta toliko krajši, da v celem letu ne preseže poprečka 42 ur tedensko oziroma polnega delovnega časa.

51.a člen

Zaradi posebnih značilnosti procesa in organizacije dela in proizvodnje oziroma storitev ali zaradi sezonskega dela lahko TOZD razporedi delavcu dnevni in tedenski počitek ustrezno tem posebnostim ali temu delu s pogojem, da se dnevni in tedenski počitek zagotovi delavcu v obsegu, ki ga določa ta sporazum oziroma zakon.

Delavec v združenem delu, ki zaradi katerega od razlogov iz prejšnjega odstavka tega člena v določenih obdobjih leta ni mogel izkoristiti dnevnih in tedenskih počitkov v obsegu, ki mu gre po tem sporazumu oziroma zakonu, pa ima pravico, da se mu neizkoriščeni počitek zagotovi v preostalih obdobjih leta.

Odgovori na pripombe delavcev DSSS

PRIPOMBA 1 - Fri poglavju Varstvo pravic delavcev (IX. poglavje sporazuma) popraviti terminologijo!

ODGOVOR - Pripomba se upošteva tudi v sporazumih TOZD, in sicer tako, da se člen 140 v vseh sporazumih glasi:

Delavec ima pravico zoper vsako odločbo organov upravljanja v TOZD (DSSS) sprožiti postopek za varstvo svojih pravic v TOZD (DSSS) s pisмено pritožbo.

Zoper odločbo oziroma sklep (komisije ali direktorja)

sproži delavec postopek za varstvo pravic v naslednjih primerih:

- v primeru kršitve postopka ali pogojev ali pridobitev lastnosti delavca - v 8 dneh;
- v primeru kršitev pravic delavca v združenem delu - v 15 dneh.

Če delavec ni zadovoljen z odločitvijo o zahtevi, lahko v roku 30 dni zahteva ponovni preizkus zahteve. O tej zahtevi mora delavski svet TOZD (DSSS) dobiti mnenje sindikata in se dokončno odločiti v 30 dneh. Če se delavec ne strinja z odločbo delavskega sveta TOZD (DSSS), lahko v 30 dneh sproži delovni spor pri pristojnem sodišču.

Če delavec ni prejel odločbe DS TOZD (DSSS) v 30 dneh po vložitvi zahteve, ima pravico, da najpozneje v 60 dneh po vložitvi zahteve sproži delovni spor pri pristojnem sodišču.

PRIPOMBA 2 - (Zadeva člene 33 - 35 sporazuma) Za delavce, ki delajo nepolni delovni čas, je treba opredeliti pravice in obveznosti!

ODGOVOR - Pripomba se upošteva z razgraditvijo člena 33 sporazuma na 4 nove člene: 33., 33.a, 33.b in 33.c člen.

33. člen - Delavcu na delovnem mestu, za katero je določen krajši delovni čas od polnega delovnega časa, gredo vse pravice in obveznosti delavca, ki dela polni delovni čas.

Delavec iz prvega odstavka tega člena uveljavlja svoje pravice v obsegu, ki je odvisen od dolžine delovnega časa in od doseženih uspehov pri delu, po merilih, ki jih določa ta sporazum in drugi samoupravni akti v združenem delu.

33.a člen - Delovna mesta, na katerih delavec dela nepolni delovni čas so: ... (Op.uredništva - Mesta še niso določena.)

33.b člen - Če uvedejo delavci v TOZD (DSSS) 5-dnevni delovni teden, se sorazmerno poveča tudi dnevni delovni čas delavcev, ki delajo nepolni delovni čas.

33.c člen - Delovna mesta z nepolnim delovnim časom se zasedajo po objavah oziroma razpisih, in sicer z nezaposlenimi ali delno zaposlenimi delavci, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje.

Če se na objavo oziroma razpis ne prijavijo kandidati, ki bi izpolnjevali zahtevane pogoje, sme organ, ki je pristojen za izbiro in sprejem delavca, sprejeti na razpisano delovno mesto delavca, ki je v medsebojnih razmerjih v združenem delu in dela polni delovni čas. Sprejeti pa ga sme le na osnovi danega soglasja delovne organizacije, v kateri ta delavec dela. Takemu delavcu pa delo na delovnem mestu z nepolnim delovnim časom preneha z dnem, ko nastopi delo na tem delovnem mestu delavec, ki izpolnjuje razpisane pogoje. Delovna organizacija namreč mora delovna mesta z nepolnim delovnim časom razpisovati za prosta vse dotlej, dokler se na razpis ne prijavijo delavci, ki izpolnjujejo pogoje iz prvega odstavka tega člena.

PRIPOMBA 3 - V točki "a" 56. člena sporazuma ločeno vrednotiti višjo in visoko izobrazbo!

ODGOVOR - Po sklepu IO za kadrovske in socialno politiko, sprejetem na 8. redni seji z dne 12. 10. 1974, se pripomba ne upošteva.

PRIPOMBA 4 - Zadnji odstavek 90. člena se naj črta, ker se mandatno kaznovanje nanaša le na TOZD RLV v zvezi s predpisi o VPD!

ODGOVOR - Glej odgovor na gornjo pripombo!

PRIPOMBA 5 - Točka 3 člena 90 sporazuma spada za točko 5, ker se pogojno lahko izreče le ukrep za prenehanje lastnosti delavca v TOZD.

ODGOVOR - Pripomba se upošteva!

PRIPOMBA 6 - V členu 56 sporazuma jasneje določiti kriterije za dopust delavcev, ki so dalj časa delali v jami.

ODGOVOR - Delavcu, ki ne dela več v jami, se dopust določa po tabeli: letni dopust zunanega delavca.

PRIPOMBA 7 - Jasneje oblikovati člen 65 sporazuma!

ODGOVOR - Člen je dovolj jasen, sicer pa glej odgovor na pripombo 2 delavcev TOZD RLV.

PRIPOMBA 8 - (Zadeva člen 71 sporazuma) En dan za strokovni izpit je premalo, oziroma pri odmerjanju odsotnosti z dela z nadomestilom OD za strokovne izpite je treba upoštevati zahtevnost izpita.

ODGOVOR - To bo usklajeno z območnim družbenim dogovorom o usklajevanju meril za razporejanje dohodka in za delitev OD.

PRIPOMBA 9 - Med jamskimi in zunanjimi delavci je glede dopustov prevelika razlika (zunaj za 25 let dela 30 dni, v jami pa za 10 let dela 30 dni dopusta).

ODGOVOR - Dopust za jamske delavce se določa po 2. in 3. odstavku 32. člena republiškega ZMRD.

PRIPOMBA 10 - Člen 56 sporazuma jasneje oblikovati in določiti status jamskega in zunanega delavca.

ODGOVOR - Status jamskega delavca je razviden iz besedila člena 55 sporazuma; jamski delavec je delavec, ki stalno dela v jami in se mu delovna doba šteje beneficirano.

ZA SKLEP - Objavljeni odgovori so skupno delo sestavljalcev predlogov sporazumov o medsebojnih razmerjih delavcev v TOZD in DSSS REK ter IO za kadrovske in socialno politiko. Sestavljalci in IO so pri sestavi in oblikovanju odgovorov izhajali iz določb zveznega in republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu ter veljavnih internih samoupravnih dogovorov in aktov. Njihova vsebina pa je osnova za izdelavo prečiščenih besedil samoupravnih sporazumov o medsebojnih razmerjih delavcev v TOZD in DSSS REK.

občutkov, ki so me obšli, ko sem na začetku pogona ostal sam s sabo - in se tega zavedel, kar se mi tam v mestu komajda kdaj zgodi. Tam si in nisi; zgubiš se v trumi in se ne najdeš več ...

Pređen sem se od lovcev poslovil, sva nekaj besedi spregovorila še z Marjanom Novinškom, ki je predsednik lovske družine Velenje, dela pa v TOZD RLV. Povedal mi je, da je v družini precej naših delavcev, posebno rudarjev, in da so vrata za vstop vanjo vedno vsakomur odprta ...

Skrb za nekatere naše najboljše športnike bolj mačehovska

Doslej je izboljšal 39 državnih rekordov v mladinski konkurenci, 16 državnih članskih rekordov - koliko republiških, inih in drugih, pa sploh ne šteje. Zadnja dva nova državna rekorda je postavil pred nekaj tedni - v potegu je zmagel 135 kilogramov in v sunku 171,5 ter v biatlonu 302,5 kilogramov. Je kandidat za prihodnje olimpijske igre v Montrealu v Kanadi.

Franci Melanšek!

Stanuje pa skupaj z ženo Jašo in šestnajstmesečnim sinom Gregorjem v garsonjeri, ki meri devetindvajset kvadratnih metrov.

Franci Melanšek!

Leta 1953 je prestopil prag rudarskega šolskega centra Velenje, se v njem tri leta šolal za poklicnega rudarja, delal potlej v treh izmenah na čelu in zbit po šihu dvigal in dvigal uteži, dokler ni začel dvigovati že tako težke, da so ga nekateri celo opazili.

Franca Melanška!

Vse težje je dvigoval, treniral po napornem rudarjenju, pa kaj - rudar je v jami, pod zemljo: kako bi ga naj potem videli tisti, ki režejo kruh športniku.

Potem ko je pritriniral majico člana državne teškoatletske reprezentance z zlatim grbom Socialistične federativne republike Jugoslavije, pa so ga opazili.

Franca Melanška!

Da bi lahko še naprej in še bolj treniral in dvigal ugled velenjskemu športu na splošno, čeprav se k njemu prištevajo nekateri klubi, ki sploh niso vredni ugleda, se je nekako uredilo, da zadnji dve leti dela v eni izmeni - v sanacijah jame Škale - in zato zasluži petdeset, šestdeset starih tisočakov manj.

Franci Melanšek!

Osem ur dela. Šest, sedem ur spanja. Uro, dve prostega časa - za družino in sebe. Tak je njegov "nešportni" urnik. Ostalo gre na račun treningov: gimnastičnih, kombiniranih s tekom pet do osem kilometrov, tistih težkih, ko v treh urah "naheba" štirindvajset do šestindvajset ton, in drugih.

Odreka se on - vse delovne dni in še v nedeljah in med dopustom. Odreka se žena Jaša. So pa športniki v Velenju, ki se jim ni treba ničesar odrekati, pa čeprav zaradi njih Velenje nič več ne pomeni.

Slednjega pa ni rekel Franci Melanšek. To sem slišal od drugih.

Od drugih sem slišal tudi resnico, da ob izbiri najboljših športnikov leta v Velenju gredo mimo njega. Pač nima zvez in poznanstev.

Franci Melanšek!

Hvaležen je za vse! Za obljubo, da bo v začetku prihodnjega leta dobil družinsko stanovanje. Za petdeset starih tisočakov od teškoatletske zveze Slovenije in sedemdeset od športnega društva Velenje, kolikor dobi za hrano, ki pa ga velja trikrat več kot "navadno raščene in martrane zemljana". Hvaležen je tudi za deset dela prostih dni, ki jih je letos dobil za pripravo na balkansko teškoatletsko prvenstvo v Bolgariji. To, je dejal, da se mu je prvič zgodilo!

Tak je in baje mu še na misel ne pride, da bi dviganje uteži opustil. Na misel pa mu je prišlo, mi je zaupal, da se bi vpisal v triletno rudarsko tehniško šolo v Velenju.

Šahovske vesti

V torek, 20. novembra, je bil dvoboj sindikalnih šahovskih ekip Ingrada iz Celja in REK iz Velenja.

Zmagali so gostje s končnim rezultatom 53 1/2 : 46 1/2. Najuspešnejši igralec srečanja je bil Studnička (prvokategornik), član Ingrada, ki je zbral 7 1/2 točk od 10 možnih.

Med domačini pa je bil najuspešnejši Premužič, ki je zbral 7 točk in tako znova dokazal, da še vedno spada med boljše igralce Velenja. Ta poraz pa nas ne sme potlačiti, saj je ekipa Ingrada najmočnejša na celjskem območju in ena močnejših v Sloveniji. V njihovi ekipi so bili kar štiri igralci prve kategorije, ki igrajo tudi v celjski prvotlačni ekipi.

V mesecu novembru je osvojil prehodni pokal Šaleškega šahovskega društva prvokategornik Dušan Vukić (REK - TEŠ), ki je v finalni skupini zbral 7 točk. Sledijo: 2. Goršek 6 1/2, 3. Repše 6 itd. Sodelovalo je prek dvajset igralcev.

ŠE TO!

Na redna tedenska srečanja velenjskih šahistov, ki so v četrtkih ob 17. uri v Delavskem klubu, vabimo tudi šahistke, ker bi jih potrebovali za sestavo ekipe (6 članov, 2 članici in 2 mladince) za tekmovanja v II. slovenski ligi (vzhod).

Cvar

Franci Melanšek - Predah med treningom

Za šalo in zares

Tone Šeliga KROKIJI O GRENKEM ZNOJU

Škalski rep

Pogoji dela so postajali neznosni. Visoki pritiski, nekompakten premog in številne prelomnice so to odkopno polje skorajda odrezali od normalnega sveta pod zemljo. Ko so se zaslišale besede "Škalski rep", je marsikoga spreletela groza.

Kanali so bili stisnjeni, da se je bilo treba plaziti po vseh štirih, če si hotel v eno ali drugo smer. Dostava lesa za PK-3 je bila prava pasja muka. Ilija, ki je bil za te pogoje dela prevelike postave in zaradi jamskih let že precej okoren, je moral čestokrat preplezati po trebuhu po trideset metrov, da se je lahko obrnil in odšel v drugo smer. Velikokrat se je s pasom ujel za odlomljeni krajnik in obstal sredi kanala kot privezan. Kameradi so robantili za njim in preklinjali njegovo okorno volovsko postavo.

"Izveci že svoj 'lojtrnik'," so ga priganjali in si zakrivali oči pred drobcem premoga in prahu, ki ga je dvigal v zoženi progji močan zračni tok.

Ilija je to bevskanje prenašal mirno in mukoma vlekkel svoje ogromno telo prek raznih zaprek, kot da bi potiskal pred seboj PK. Vsakič, ko je z akumulatorjem svetilke ali samoreševalcem zadel ob krajnik, s katerega se je sesul premog, je bil deležen nove plohe razboritih besed.

Ko se je moštvo privleklo v višje podgrajeni del proge, je bilo z obrazov razbrati nezadovoljstvo in zaprepačenost hkrati. Vsak se je molče vzravnal in vsaj v mislih preklel ta prekleti "rep". "K vragu te luknje;" si je končno polglasno olajšal dušo Stane, "še pes bi obupal."

Transportni trak je bil stisnjen med polomljenimi stojkami, in vse je kazalo, da ga bo moč rešiti tega objema šele v spodnji etaži.

PK se je posedel globoko v razmočeni premog in obstal kot nasedla ladja. Vsi poskusi, da bi se z lastnimi gosenicami premaknil v eno ali drugo smer, so se izjalovili. Zdelo se je, da se s slehernim premikom gosenice še bolj pogreza. Fantje so postali še bolj obupani. Ponovno so začeli preklinjati ta del sveta.

Po krajšem posvetu se je moštvo razdelilo v več manjših skupin in začelo z delom.

Stane, Aco in Milan so bili odgovorni za dostavo materiala. To je bilo v Škalskem repu najbolj osovraženo delo. Ponovno je bilo treba po vseh štirih nazaj do tristo metrov oddaljenega skladišča. Spet se je bilo treba plaziti ob enoverižnem transporterju in se s komolci drgniti ob loke in polomljene krajnike.

Vročina v teh kanalih je bila neznosna, zrak pa vlažen in zadušljiv.

Vsak je vlekkel za seboj leseno stojko ali stropnik na gumijastem pasu ali žici, ki je ostro rezala v dlani. Ponemokod je bilo treba les potiskati pred seboj in ga usmerjati tako, da se ni zadeval ob krajnike, s katerih je padal prah ali droben premog na prepotene hrbte.

Stane, ki nikoli ni izgubil smisla za humor, je potožil, da se pri vleki lesa ob transporterju boji edino tega, da bi mu jezik molel tako daleč iz ust, da bi mu ga zagrabil prečnik enoverižnega transporterja.

Aco je zabrusil Stanetu, da bi ga v tem primeru bog res prehudo kaznoval.

Res je bilo delo v tem kanalu tako naporno, da bi ne bilo čudno, če bi komu visel jezik do pasu.

Po dveurnem prebijanju skozi kanal s težkimi kosi lesa, so bili fantje tako izmučeni, da so se jim šibila kolena, hlače pa so jim bile premočene do poslednje niti.

Andrej in Zvone sta menjavala lesene stropnike in zaradi zruškov toliko robantila, da bi bilo mogoče že s samimi besedami zamašiti vse luknje. Zaradi težavne dostave lesa sta stropnike, ki so bili le malo nalomljeni, enostavno obračala in jih ponovno vgrajevala.

Nadzornik, ki se je z enako težavo priplazil skozi stisnjeni kanal, si je najprej ogledal, kako stropniki prenašajo pritisk. Ko je opazil, da Andrej in Zvone nameravata vgraditi že deloma nalomljen stropnik, ju je z začudenjem vprašal: "Ali ni več celih stropnikov na lesnem skladišču?"

Andrej se je obrnil in se pretvarjal, kot da sploh ni opazil, da je stropnik že nalomljen. Še bolj začudeno je pogledal nadzornika in se odrezal:

"Kaj moreva, ko pa je takšen pritisk, da nama stropnik zlomi že na ramenih, ko ga neseva skozi kanal."

Se nadaljuje

Predlog RoM za 7 ha-ha!

- Dragi, so golobi res najbolj neumne živali?
- Res, golobička!

35-letni vodovodar se pritožuje ob sprejemu v nebesa svetemu Petru:

- Zakaj si me pustil tako mladega umreti?

Peter pogleda v svoje svete knjige in začudeno odgovori:

- Zakaj se pritožuješ? Po urah, ki si jih zaračunaval strankam, si star natanko 97 let.

V zlatarni kupec dolgo izbira darilo za svojo ženo. Nazadnje vpraša prodajalko za nasvet:

- Kaj bi si pa vi želeli, če bi bili moja žena?
- Drugega moža!

Plus dve!

Korl je bil vnet gasilec-prostovoljec, rad se je udeleževal gasilskih vaj, še rajši pa seveda gasilskih vesellic in raznih obletic. No, pa pustimo to pri strani. Neke noči je zatulila sirena - požar! Korl je planil kvišku, oblekel gasilsko obleko, čelade pa nikjer.

- Žena! je zatulil, kje je moja čelada?
- I, kje neki, je zaspano dejala žena, pod posteljo, samo pazi, da je ne prevrneš!

Janka so poklicali po telefonu iz avtoservisa:

- Vaša žena je pripeljala avto v popravilo.
- Ja, ja, dobro je, je dejal Janko. Koliko bo pa to popravilo koštalo?
- Še ne vemo, je dejal avtomehanik, najprej nam morajo poslati račun zidarji

Iz Srečno, glasila
Zasavskih premožgovnikov

Lastni življenjepisi enega naših rudarjev

3. nadaljevanje

V prvem nadaljevanju je pisec povedal, da se je rodil v novembru 1944, očetu, partizanskemu kurirju, in materi, gospodinjki in dnjarkki; da sta z materjo, medtem ko je bil oče v gozdovih, živela pri dedu in babici v Kalah blizu Žalca, v njuni bajti s krpo zemlje v strmini; da je oče padel v nemško ujetništvo, njegove pa je ob zori svobode doletela nesreča - ustaši so jim požgali domačijo. Svoboda pa mu je nato vrnila očeta, ki se je kmalu zaposlil, da bi si čimprej zgradili nov dom.

V drugem nadaljevanju je opisal, s koliko samopremagovanja, odrekanja in naprezanja sta njegov oče in mati skraj sama gradila nov dom, pa kljub temu nikoli nista izgubila vere, da ga izgradita in čakata tudi dneve počitka. Potem, kako se je začel sam zavedati, ceniti delo in skrb svojih staršev, posebno matere, pa, kako so kot strela z jasnega padla nanj šolska leta, med katerimi je dan na dan doživljal, vse do njihovega konca, največ surovost - poedinih sošolcev, učiteljev in vaškega župnika. In na kraju, kako ga je ded, velenjski rudar v pokoju, navdušil za svoj poklic, kako je začel delati na našem rudniku - ker je bil premlad za v jamo, najprej kot prebirelec premoga v klasirnici - in kako se je nato vpisal v enoletno rudarsko šolo ...

Moje življenje

Drugi del

V ENOLETNI RUDARSKI ŠOLI IN STAŽ UČNEGA KOPAČA

Z vpisom v rudarsko šolo se je zame začelo novo življenje. Od doma sem se preselil v Velenje, v samski dom v Aškerčevi ulici. Tu smo vsi, ki smo se vpisali v enoletno rudarsko šolo stanovali, hranili pa smo se v hotelu Paka.

Učil sem se pridno. Tudi pri praktičnem delu sem dajal vse od sebe. Zavedal sem se, da se učim za svojo bodočnost, za svoj kruh. V šoli so me največ učili profesor Vinco Šmajs, Pečnikova in Hinko Dermol. Bili so mi dobri učitelji, in vedno jim bom hvaležen za njihov trud. Pri praktičnem delu v delavnici zunaj nas je poučeval Kos. Navajal nas je žlebiti lesene stojke, pravilno tesariti na širokih čelih, predstavljati transporter EB-620 in drugih rudarskih veščin. Ko sem prvič šel na prakso v jamo, me je vodil Zavasnik, ki je zdaj že v pokoju. Bilo nas je več skupaj. Preden smo vstopili v kletko, nas je vse lepo poučil, kje se je treba oprijeti z rokami in kako moramo stati med spustom. Potem smo vstopili in se pripravili. Dih mi je zastajal, ko so se vrata kletke zaprla in se je oglašil signal za začetek spuščanja. Kletka je trznila, in prvič v življenju mi je med rastočim pritiskom gostega jamskega zraka v ušesih začela izginjati zunanja svetloba.

Brzeli smo navzdol po temnem jašku, na dnu katerega so se odprle medlo razsvetljene proge in poti, za katerimi smo zaslutili naša prostrana podzemna polja ...

Do septembra 1963 sem se potlej učil v jami še pri Uranjeku in Rajterju; pri Uranjeku na čelu, Rajter pa me je inštruiral pri jamskih gradbenih delih.

V septembru tega leta pa sem že imel v rokah spričevalo za učnega oziroma PK kopača, obenem pa tudi poziv za služenje vojaškega roka, ki me je za 17 mesecev razdvojil z velenjsko jamo in rudarjenjem.

Sedemnajst mesecev je hitro minilo. Po vrnitvi so me razporedili na VZHOD, na čelo "E" v etaži na koti + 93. Dodeljen sem bil moštvo Friderika Šumaha, naš nadzornik pa je bil Martin Ribar. Priznati moram, da sta bila oba ne le izvrstna svetovalca za delo, ampak tudi dobra tovariša. Zelo dolgo smo delali skupaj in nobenemu na našem čelu ni bilo treba delati namesto drugega, ker je vsak svoje delo poznal in ga v redu opravljal.

Potem pa so naše čelo določili za uvajanje novincev, in za nas stare rudarje so prišli hudi časi. Novinci so večidel lahko le premog grebli in postavljali stojke v "novi", vse drugo pa smo morali opraviti sami.

Bil sem pomočnik Rafaela Gorška, ki je bil odgovorni kopač v podkopu. Ker si z novinci nisva mogla zadosti pomagati, sva vsak ših moral sama postaviti 20 do 30 podbojev. Domov sem prihajal nepopisno zbit.

Zato sem moral opustiti večino svojih konjičkov od prej; tudi dviganje uteži, ki me je najbolj veselilo. Kljub temu pa me veselje do jamskega dela ni zapustilo. Morda tudi zato ne, ker so videli in upoštevali, koliko več moram delati, zato ker so nam dodelili novince. Priznali so mi namreč najboljšo možno grupo za PK kopača, in to mi je precej ohranjalo delovni elan ...

Dvoboj sindikalnih šahovskih ekip Ingrada iz Celja in REK

Srečata se dva novopečena očeta:

- Ali veš, kaj sem naredil, da sem dobil tako lepega sina?
- Ne!
- Ženi sem nosil vsak dan šopek rož!
- In kaj misliš, bi moral narediti, da bi dobil grdega otroka?
- To pa sem hotel tebe vprašati ...

- Zjutraj vas je iskal neki ves razburjen možki in rekel, da vas želi prebunkati, poroča tajnica svojemu šefu.
- In kaj ste mu odgovorili?
- Da mi je zelo žal, ampak da vas trenutno ni v pisarni!

- Očka, ti lahko preštejem lase?
- Saj še ne znaš šteti!
- Pač, do pet že znam!

- Zakaj pa toliko piješ, ko veš, da je alkohol škodljiv?
- Ja, samo alkohol je le po eni strani škodljiv, po drugi strani pa je zdrav. In jaz ga pijem s te, druge strani!

In še res je ...

Več koristi imaš, če šibaš svoje slabosti in napake pri delu, kot pa tuje pomanjkljivosti.

Kdor dela z urejenim značajem, ta ima tudi doma varno in urejeno življenje.

Ni hudo učiti se varno delati, huje je ne poznati varnost pri delu.

Z znanjem o varstvu oborožen delovni človek - bo živel dlje, na delovnem mestu prav gotovo.

Iz Srečno, glasila
Zasavskih premožgovnikov

Razgovor s Francijem Žulo pred odhodom iz kolektiva

Franci Žula, rojen 19. maja 1937 v Zg. Leskovcu v Halozah, je delal v našem kolektivu od leta 1960. Leta 1957 je z zaključnim izpitom končal triletno poklicno rudarsko šolo v Zagorju, z diplomom leta 1964 dveletno tehniško šolo za kemijsko, metalurško, rudarsko in lesnoindustrijsko stroko v Ljubljani ter z diplomom leta 1967 prvo stopnjo visoke šole za politične vede v Ljubljani. Zadnjih pet let je opravljal posle tajnika organov upravljanja in nekaj časa tudi tajnika družbenopolitičnih organizacij naše delovne organizacije.

RUDAR - Bi hoteli povedati kaj več o svojem socialnem poreklu?

ŽULA - Tako kot mnogi rudarji, ki smo prišli v Velenje pred desetimi, petnajstimi leti, izhajam iz delavsko-kmečke družine - da ne rečem ravno viničarske - z enega gospodarsko in socialno najmanj razvitih področij v Sloveniji - iz Haloz.

RUDAR - Vse šole, štiri ste obiskovali z osnovno vred, ste končali.

V kakšnih pogojih ste se šolali in v kakšnem osebnem odnosu do šolskih režimov in programov?

ŽULA - Vprašanje je zanimivo, toda odgovor nanj bi bil običajen in preveč splošen ter kot tak nezanimiv, če ne bi upošteval še nečesa; dovolite mi, da postavljenemu vprašanju pridam še: "... ter kaj menite o uporabnosti svojega med šolanjem pridobljenega znanja v praksi oziroma na delovnem mestu, na katerem ste nazadnje delali?"

RUDAR - Seveda, kar dodajte, pač nismo uganili, kaj vse bi vas v tej zvezi bilo treba vprašati.

ŽULA - Na tako dopolnjeno vprašanje bi najprej dejal, da sem eden redkih kmečkih fantov, izšolanih in prekaljenih za rudarja, ki je osebnim napredovanjem hitro in veliko! Od pastirja doma sem v kratkem času napredoval do kvalificiranega rudarja v Zagorju ter zapored do prvopisanega na čelu v jami, jamskega nadzornika, referenta za informacije in tajnika organov upravljanja in DPO v kolektivu, iz katerega odhajam. Za izpolnitev pogojev za ta napredovanja pa se moram zahvaliti le velenjskim rudarjem, ki so mi nazadnje, v letu 1965, odobrili študijski dopust in, za takrat, visoko štipendijo za štiritletno šolanje na visoki šoli za politične vede v Ljubljani. Žal, šole nisem dokončal, ker sem moral na zahtevo rudniškega komiteja OZK po uspešno opravljeni prvi stopnji študij prekiniti in se vrniti v

delovno organizacijo, da bi posebej opravičil že prvo polovico naložbe v moje šolanje.

Dejal bi, da je bila ta poteza rudniškega komiteja upravičena, vendar je v bodoče ne bi kazalo ponavljati.

V kolikšni meri sem rudarjem z dosedanjim delom naložbo v moje šolanje povrnili, pa ne morem reči, ker sam ne morem ocenjevati lastnega dela. Dejstvo pa je, da je delo, ki sem ga do danes opravljal po eni strani izredno zanimivo in dinamično, po drugi strani pa zahtevno in naporno. Tajništvo organov upravljanja in družbenopolitičnih organizacij je služba, ki operativno izvaja dogovorjene in sprejete naloge s področja samoupravljanja in družbenopolitičnega delovanja v celotnem kolektivu in, danes, tudi v TOZD. Če upoštevamo spoznanje, da za to delo ni moralne stimulacije, ker je mnogokrat potrebno izvajati zadeve, ki so deležne prej kritike kot pohvale (v kratkih rokih izpeljati sestanke, pripraviti gradivo in obrazce zapisnikov, zbrati in obdelati predloge ter skrbeti za njihovo realizacijo, skrbeti za izvajanje sklepov organov upravljanja in organov družbenopolitičnih organizacij, pisati zapisnike, referate, govore, sodelovati pri izdelavi raznih samoupravnih aktov, koordinirati delo organov itd.) - potem je razumljivo, zakaj sem prej omenil, da je to delo naporno. Osebnost sem prepričan, da smo v zadnjih petih letih dosegli znatne uspehe v razvijanju in poglobljanju samoupravnih odnosov v naši delovni organizaciji ter zastavili uveljavljanje domala vseh pogojev nove ustave za neposredno odločanje delavcev o rezultatih svojega dela, saj, če bo kolektiv dosledno izvajal samoupravne akte, ki smo jih pred kratkim sprejeli, bodo uspehi kmalu vidni tudi navzven.

Na koncu naj povem, da pri družbenopolitičnem in samoupravnem delu ne moremo pripisovati posebnih zaslug in izrekati kdove kakšnih priznanj posamezniku, ker je njegova sposobnost in aktivnost često odvisna od organov, ki odločitve sprejemajo, mnogokrat pa tudi od celotnega kolektiva.

RUDAR - Če ne štejemo služenja vojaškega kadrovskega roka, imate med dosedanjo delovno dobo (domala štirinajst let) kljub vmesnemu šolanju, ki bi normalno trajalo štiri do pet let, komaj za poldrugo leto prekinitev.

Česa vas je to stalo poleg odrekanja prostemu času?

ŽULA - Najprej tole pojasnilo: le takrat, ko sem se šolal v nadzorniški šoli, sem vmes, v zimskih in letnih počitnicah, delal. Drugače tudi ni šlo, saj štipendije nisem imel. Na VŠPV pa sem redno študiral, in to tako, da mi je med študijem tekla delovna doba.

Takrat, ko sem poleg šolanja delal - v jami, med rudarji - sem okusil velik fizični napor, ki pa mi je koristil: utrdil in okreplil sem se. Težave so pravzaprav prišle šele po študiju. Pri delu sekretarja organov upravljanja (in nekaj časa tudi družbenopolitičnih organizacij) pa še prej - dve leti v informativni službi - sem pri reševanju nekaterih vprašanj prevečkrat po nepotrebnem kompliciral in zato zgubil ogromno živcev, čestokrat pa sem zaradi neopravičenih in površnih kritik prišel tudi ob voljo do dela.

PRODAM - Osebni avto NSU prinč, letnik 1972, prevoženih 16 tisoč kilometrov - ugodno prodam. Ogledate si ga lahko vsak petek in vsako soboto popoldne - Ivan Jelen, Zidanškova 2, Velenje.

PREKLICUJEM - Veljavnost plačilnega kartončka REK, številka 535, preklicujem - Radenko Đokić (Kersnikova 2, Velenje).

RUDAR - V avgustu 1967 ste sredi študija na visoki šoli za politične vede v Ljubljani zaprosili za zaposlitev v kolektivu.

Zakaj?

ŽULA - Vprašanje zadeva le formalno prošnjo, ki sem

jo moral predložiti, sicer pa sem študij želel dokončati!

Avgusta 1967 sem končal vse izpite, ki so bili pogoj za študij na drugi stopnji, in moja želja je bila, da študij dokončam v celoti, ker sem za to imel po pogodbi takratnega upravnega odbora RLV in po študijskem uspehu tudi pravico. Komite OZK RLV pa je bil drugačnega mnenja, tako da sem moral študij na polovici prekiniti in se zaposliti - kljub temu, da sem dolgo vztrajal, da ga nadaljujem in dokončam, in kljub temu, da po prekinitvi študija nekaj časa ni bilo zame delovnega mesta.

RUDAR - Čemu sploh zapuščate našo delovno organizacijo?

ŽULA - Z odgovori na nekatera od prejšnjih vprašanj sem odgovoril tudi na to vprašanje. Dodam pa naj še, da na tem delovnem mestu pri najboljši volji enostavno ne morem več vzdržati. Tistemu, ki bi pomislil, kako to, ko pa delo na njem ja ni pretežko, priporočam, da se podobnega dela loti. Vzrok za moj odhod pa je tudi, da se želim vrniti v domači kraj, da z izkušnjami, ki sem si jih pridobil v Velenju, pomagam pri njegovem napredku in razvoju.

RUDAR - Kakšni so vaši občutki, ko odhajate iz našega kolektiva, in kaj bi želeli kot družbenopolitični delavec in že od leta 1956 komunist povedati kolektivu v slovo?

ŽULA - Prvi del vprašanja sega pregloboko, da bi lahko nanj odgovoril z besedami. Kako se počuti človek, ki je nekje praktično dorasel, se tam prekalil, tam preživljal skupaj z drugimi lepe in težke trenutke, pa potlej odide - si lahko mislite! Pred odhodom pa celotnemu kolektivu, zlasti pa rudarjem, želim mnogo delovnih uspehov, kot komunist in družbenopolitični delavec pa čvrsto enotnost pri poglobljanju in razvijanju demokratičnih samoupravnih odnosov.

Humana odločitev delavcev jamskega transporta in jeklenega podporja

Meseca oktobra se je smrtno ponesrečil naš delavec Franc Zidarn ter zapustil nezaposleno ženo in štiri nepreskrbljene otroke.

Franc Zidarn ni bil samo dober in vesten delavec, bil je tudi skrben družinski oče, saj je gradil hišo, ki pa je zaradi prehitre smrti ni uspel dokončati.

Zaradi kritične situacije (njegova družina namreč stanuje v za silo zgrajeni garaži) se je žena pokojnega Zidarna obrnila za pomoč na delovno organizacijo REK.

Delavci TOZD RLV, zaposleni pri transportu in podporju jame vzhod, so na nek način zvedeli za njeno prispele prošnjo in predlagali komisiji za prošnje in pritožbe, da jo čimprej ugodno reši. Izredno humana akcija delavcev, zaradi katere smo se odločili za ta sestavek, pa je v tem, da so se ti delavci odločili za solidarnostno pomoč družini ponesrečenega sodelavca. Pomoč bodo realizirali z udarniškim delom pri dograditvi hiše in z osebnimi denarnimi prispevki. Odrekli pa so se tudi sindikalnega izleta in denar, ki jim gre zanj, odstopili družini ponesrečenega sodelavca.

Omenimo naj še, da je to že druga podobna akcija delavcev transporta in podporja jame vzhod, ki pa je, žel, osamljena, čeprav lahko rečemo, da si večje solidarnosti in tovarištva do sodelavcev sploh ne moremo zamisliti. (F.Ž.)

RUDAR - Glasilo kolektiva Rudarsko-elektroenergetskega kombinata Velenje, naslov splošne uprave: Velenje - Rudarska 6, telefon h.c. 85 020

Za organizacijo izdajanja in urejanje skrbi začasno 8-članski uredniški odbor: Alojz Lipičnik /predsednik - RLV/, Franc Švener /delegat - RLV/, Miha Pevnik /delegat - ESO/, Pavel Mejaš /delegat - RLV/, Rafael Batič /urednik/, Silvo Pešak /odgovoren za tisk/, Teodor Jelen /odgovorni urednik/, Tone Šeliga /odgovoren za zvezo z neposrednim obveščanjem/

Stalni sodelavci uredniškega odbora: Romana Misja /tajnik glasila/, Lojz Ojstršek /fotoreporter/

Zunanji sodelavec za fotografske storitve Ludvik Fujs

Naslov uredništva: Velenje, Prešernova 5 /kadrovsko-socialni sektor, soba 31 - telefon interno 260/

Tiska TOZD TISK - Velenje, Foitova 10 • Glasilo prejema vsi člani kolektiva brezplačno • Izhaja 1-krat mesečno in po potrebi • Naklada v višini staleža zaposlenih + 50 izvodov

Srečno!